

TERMÉS

Liszt Ferenc magyarságtudata

Egészséges, érett emberek, a megélhetést szolgáló szükségletek és célkitűzések mellett, saját egyéni megvalósítandó célokat, feladatokat tűznek ki maguk elé, és tevékenységüket egy életen át ezen célok megvalósításának szentelik. Ők az „autotelikus” emberek, akik kialakítják a saját, mindenki másától eltérő én-jüket, és a megvalósítás során megélik az önmagunkká válás élményét.

Liszt Ferenc érett, egészséges ember volt. Sikeresen valósított meg egy egyedi, mindenki másától eltérő – és tegyük hozzá: kiemelkedő – „én”-t, egyén-iséget. Ez azért valósulhatott meg, mert voltak célkitűzései, melyek egy életen keresztül meghatározták tetteit. Ezek a motivációk tartósan beépültek én-tudatába, olyannyira, hogy Liszt én-tudata és alapvető motivációi nem is szétválaszthatók. A zenésztudat és a vallásos tudat mellett a magyarságtudat is alapvető motivációja volt, mely érzelmekben (hazaszeretet) és tettekben valósult meg egy életen keresztül.

A magyar nyelvben a Haza, Hon szavak a szülői házra vezetődnek vissza, ahol otthon vagyunk, ahová hazamegyünk. És ebből származik a hazafi, honfi. Liszt Ferenc a Sopron vármegyei Doborjánban született, melyet ma Raiding-nek hívnak. (Trianon óta az ausztriai Burgerland/Őrvidék tartomány része.) Egész életében magyarnak vallotta magát, a magyarokat honfitársainak, Magyarországot a hazájának nevezte.

Liszt Ferenc felmenői Németországból Keletre vándorolt és Magyarország nyugati sávjában megtelepedett földnélküli zsellérek voltak. Fokozatosan emelkedtek intellektuális pályára és fokozatosan magyarosodtak el. Az apa még List Adam-nak született, gimnazista korától írta nevét sz-szel, ennek hatására a nagypapa is magyarosítva írta nevét: Liszt György Ádám. Az édesanya osztrák származású: Lager Anna. Ferenc németül tanult meg beszélni. Az apa magyarnak nevelte a fiát. Első pesti hangversenyének (1823. május) hirdetésményét nyilván az apa fogalmazta: „Magyar vagyok, s nem tudok nagyobb boldogságot, mint azt, hogy neveltetésem és tanítatásom első zsongéit [...] drága Hazámnak tiszteletteljesen felajánljam [...] és talán egykor abba a legboldogabb helyzetbe hoz, hogy én is Hazám díszének egyikévé lehetek.”

12 éves korában került ki Párizsba és 27 éves koráig Franciaországban, Svájcban és Itáliában élt, francia lett a második anyanyelve. Magyarországra így emlékezik: „... távoli országból jövők, amelynek leghalványabb emléke is kiveszett belőlem...”. A döntő fordulatot az 1838-as nagy pesti árvíz hozta meg, amikor rádöbbsent magyar voltára. Velencében egy német újságból értesült az árvízről. Azonnal döntött, hogy jótékonsági hangversenyt tart Bécsben az árvízkárosultak javára. Végül is nyolc hangverseny lett belőle és 25 ezer Ft adomány gyűlt össze, ez óriási összeg volt. Indulása előtt újságcikket jelentetett meg Franciaországban a Gazette Musicale-ban és a magyar sajtóban „Hazám” címmel: „... Óh, én távoli és vad hazám! Ismeretlen barátaim, óriás család! Fájdalmad kiáltása visszahívott hozzád, egész bensőmet felkavarta a részvét és én lehajtottam a fejemet szegyenemben, hogy ily sokáig megfeledeztem rólad...” Bár tervezte, de ekkor még nem látogatott haza Magyarországra.

Egy év múlva 1839. decemberben ismét Bécsben hangversenyezett, Gróf Festetics Leó a Hangászegylet nevében meghívta Magyarországra. Liszt a meghívást elfogadta és két hónapot töltött hazájában, számos hangversenyt adott. Ebben az időszakban életre-szóló, sorsdöntő kapcsolat jött létre hazájával és magyarságtudata végérvényesen megszilárdult. Megismerkedik Széchenyivel, Batthyányival, Esterházy Kázmérral, Fáy Istvánnal és Károlyi gróffal.

December 20-ai hangversenyén játszotta először a Rákóczi indulót. (Kottakiadását a cenzúra megakadályozta, kéziratát a Széchenyi Könyvtár őrzi.) Negyven magyar főúr kezdeményezte az uralkodónál, hogy emelje nemesi rangra. Elutasította. Ettől függetlenül a magyar nemesség egy egyszerű, de nagyon is szimbolikus gesztussal Liszt Ferencet a nemesség soraiba emelte azzal, hogy díszkarddal övezték fel, mivel kardot csak nemes ember viselhetett! (A gesztus is mutatja milyen „harcias” fázisban volt ekkor a magyar reform-nemesség.) Az eseményre Budán a Magyar Színházban 1840. január 4-én, a színház javára adott jótékony hangversenyen került sor, ahol Liszt szintén eljátszotta a Rákóczi-indulót.

A kardot hattagú küldöttség élén gróf Festetics Leó adta át (báró Bánffy Pál, gróf Teleki Domokos, Nyári Pál, Augusz Antal, Eckstein Rudolf társaságában). Liszt franciául elmondott köszönő beszédét Augusz Antal tolmácsolta (részletek): „*Drága honfi társaim – mert itt lehetetlen pusztán közönséget látnom! – a kardot mely nekem oly nemzet képviselőitől nyújtatott, kinek vitézsége s lovagiassága oly közönségesen bámulatik, egész életembe őrzeni fogom, mint a legbecsesb, szívem előtt legdrágább kincsét. ... Minden erőmet arra fordítandom, hogy... hálámat tettek, cselekvések által bizonyítsam be, mint illő ahhoz, ki arra, hogy Önök közt született, büszkélkedhetik...*”.

Az eseményt a sajtó Európa-szerte ismertette. Különösen Franciaországban általános értetlenség, félreértelmezés fogadta és gúnyos karikatúrák, cikkek jelentek meg. Az egyikre a *Revue des Deux Mondes*-ben megjelent cikkre Liszt Ferenc határozottan és önérzetesen válaszolt és kérte válaszában közzétételét. Részlet a Válasz-ból (1840. október 26.): „... *Magyarországon, ebben az ősi és lovagias szokásokot őrző országban a kardnak hazafias jelentősége van. Az igazi férfiaság jele, minden olyan férfi fegyvere, akinek joga van fegyvert hordani. Mikor hazám legjelesebb fiai közül hatan, honfitársaim általános ünneplése közepette átadták nekem, míg ugyanekkor Pest és Sopron városa díszpolgárrá választott és Pest megye nemesi levelet kért számomra öfelségétől – ez azt jelentette, hogy 15 évi távollét után újra elismerték magyarnak. Jutalma volt ez apró szolgálatomnak, amiket hazámban a művészetnek tettem, főleg pedig – és ezt én is így éreztem – az volt a célja, hogy dicsőségesen magához kapcsoljon és ezzel komoly kötelességeket rójon rám, egész életemre szóló kötelezettségeket, mint emberre, és mint művészre...*” (magyarul: Regélő 1841. január 3.).

* * *

Elhagyva Magyarországot megkezdődött nagy hangversenykörút-sorozata. De bárhol járt is, mostantól kezdve büszkén vallotta magát magyarnak és Magyarországot mindig hazájának, a magyarokat pedig honfitársainak nevezte. Az 1848. március 15-ei magyarországi „békés forradalom” híre Lengyelországban érte el Lisztet. Így írt d’Agoult grófnőnek március 30-án Krzyzanowicz-ból: „*Nos hát, az én honfitársaim nagyon egyszerűen nagyon nagy dolgokat csináltak, szívem mélyéből örülök neki.*”

Az 1876. évi pesti árvíz idején felajánlja Trefort Ágoston oktatási miniszternek, hogy jótékonyági hangversenyt ad. Levelét így zárja: „Magyarország sírig hű és hálás fia maradok”. 1878-ban Trefort Ágoston felkérte, hogy képviselje Magyarországot a Párizsi Világkiállításon: legyen tagja a hangszereket bíráló nemzetközi bizottságnak. Nem szívesen ment el, de ahogy Augusznak írta „Magyarország iránti hazafias szíveségből” vállalta el.

Első magyarországi tartózkodása idején már rabul ejtették a jellegzetes magyar dallamok. Ezekből két csokorra valót már 1840-ben meg is jelentetett: *Magyar Dallok I-IV. füzet* (1–11 darab), *Ungarische Nationalmelodien* (1–3). Az 1846–47 évi utolsó nagy hangversenykörútja során ismét visszatért Magyarországra, és 1846. augusztus 3. – december 15. között számos hangversenyt adott magyar városokban (útvonala: Sopron – Kőszeg – Dáka – Pest – Szekszárd – Hőgyész – (Mecsek)–Nádasd – Pécs – Mohács – Eszék – Zimony – Bánlak – Temesvár – Arad – Temesvár – Lugos – Temesvár – Szeben – Kolozsvár – Nagyenyed – Bukarest). E négy és fél hónap alatt ismét elragadta a városi muzsikusok (zömében szép magyar ruhákba öltözött cigányok) által játszott zenék; nóták, népies műdalok, verbunkosok és csárdások. Sokat hallás után lejegyzett, de gyűjtötte a szerzők nevével jelzett vagy szerző nélküli egyszerű kiadványokat is. Hangversenyein el is játszotta őket, néhány dallamot csokorba fűzve improvizált, virtuóz betétekkel, cimbalom-utánzással fűszerezve. Folytatta korábban megkezdett munkáját, a Magyar Dalokat és füzetekbe adta ki őket, de ekkor már Magyar Rapszódiaiknak nevezte (*Magyar Rapszódia V-X. füzet* 1847.). Végül 1851–53-ban jelent meg a *15 Magyar Rapszódia*. Ezekben 54 dallamot dolgozott fel. Van közöttük 6 valódi magyar népdal, 11 olyan népies műdal, melynek szerzői ismeretek (Erkel, Thern, Rózsavölgyi, Chlopitzky, Szerdahelyi, Egressy, Kossovítsh), 4 olyan, melynek szerzője ismeretlen, de Liszt idejében kottakiadványa létezett, az összes többi ismeretlen, ezeket Liszt halálom után jegyezte le.

A Magyar Rapszódiaikhoz bevezető tanulmányt szeretett volna közzétenni, melyre d’Agoult grófnő kérte fel 1847-ben, aki azonban nem működött közre. Lisztet továbbra is foglalkoztatta a gondolat, hogy a kompozíció-sorozatnak mély és benső értelmét kifejtse a közönségnek. Végül Weimarban Wittgenstein hercegnő közreműködésével maga Liszt írta meg. A könyv 1859-ben jelent meg franciául Párizsban: *Des Bohémiens et de leur musique en Hongrie*, majd 1861-ben magyarul: *A cigányokról és a cigány zenéről Magyarországon*. Hogy az évek alatt Liszt Ferenc fejében hogyan lett a magyar zenéből cigány zene – ez a mai napig érthetetlen. Sajnos száz oldalakon keresztül ezt fejtegeti, és azóta a mai napig él a közhiedelemben, hogy a magyar rapszódiaiban cigány zenét használt fel Liszt. A figyelmes olvasó azonban sorai között éppen az ellenkező megállapításokat találja: „... *távol vagyunk attól, hogy a magyarok zenei tehetségét megtagadnók*” „... *a magyarok voltak, kik saját énekeiket s táncz-nótáikat*

a cigányoknak betanították... egyedül a cigányoknak köszönik azt, miszerint azokat azon darabos és szegényes töredékkállapotból, melyben a nemzeti zene legtöbb hagyománya más országokban maradt, a cigányok által mentették meg."

Kár, hogy Liszt magyarországi utazásai során arisztokrata vendéglátóinál mindig kiváló cigányegyüttesektől hallotta a „magyart”. Ha valóban batyúval a hátán beutazta volna a legtávolabbi tájakat, talán hallhatott volna magyar népzene, parasztdalt, netán ősi kvint-váltós ereszkedő pentaton dalt, és meghallotta volna a „cigány skála” két bővített szekundjának eredetét a magyar népzeneben. Talán felismerte volna a magyar zenében a ritmusok gazdagságát, sőt a jellegzetes tempo-ingadozást: rubato, parlando, szemben a tempo giusto-val. Ha Tolnában, vagy még inkább Erdélyben részt vett volna parasztlakodalomban, talán hallotta volna a magyar paraszt-zenészek kiváló virtuozitását és a cifrázatok bőségét. Nem is beszélve a táncművészet gazdagságáról. Akkor nem gondolta volna, hogy ez csak a cigány zenészek és táncosok sajátja.

Az igazsághoz tartozik, hogy a magyar zenének cigány zenévé minősítése nem egyedül Liszt hibája. Az „úri osztály” cigány-zenészekből álló együtteseket „alkalmazott”, a városi kocsmákban, éttermekben cigány-bandák szolgáltatták a magyar muzsikát. Maguk a magyarok, a mai napig szinonimaként mondják: „magyar nótá”, „cigány-zene”. Liszt Ferencet nemcsak a magyar nóták, táncok zenei anyaga ejtette rabul, hanem a cigányzenészek színvonalas előadói képessége, mindenekelőtt a virtuóz hegedűsök és cimbalmosok játéka, a zenei elemek improvizatív kombinálása. Hogyne nyűgözte volna le a virtuozitás és az improvizálás Lisztet, kora legnagyobb zongora-virtuózát, aki opera-fantáziáiban és parafrázisáiban az improvizálás technikáját a legmagasabb fokon művelte!

A könyv megjelenése Magyarországon óriási felháborodást váltott ki, nemcsak a tartalma miatt! A Bach korszakban a nemzeti elnyomás idején a magyarságnak még a zenéjét is elvittatta. És éppen Liszt Ferenc! A sajtó és a magánlevelek tele voltak a felháborodott és sokszor durván sértő mondatokkal. Ezek felidézését mellőzzük, pusztán Jókai Mór – Kakas Márton álneven megjelent – versikéjéből idézünk pár sort: „Et tu mi fili Brute! Még Te is / Ellenünk fordulsz, oh nagy zenész? ... Azt beszéled: – s szavad messze hangzó, / Hogy e méla dallam nem a miénk, / Hogy az nem a magyar ősi bűja / És jó kedve benne, ami zeng, / Csak egy vándor, züllött népcsaládnak / Hangja az, mely jött hazátlanul? ... Mit tudod te, mi egy nemzet kincse, / Hogy mik annak ősi szentei? / Te, ki anyád édes, drága nyelvén / Egy igét ki nem tudsz ejteni!”

Bartók Béla epésen mondja ki az igazságot: „*Miért háborodtak fel a magyarok? Egyszerűen azért, mert arról, amit a magyarok cigányzenének neveznek, Liszt azt merészelt a könyvében állítani, hogy az csakugyan cigányzene!... elmulasztottuk őt az igazság útja felé vezetni...*”.

A weimari korszakban nemcsak a magyar rapszodiák végleges megfogalmazása kapcsolta Lisztet hazájához, hanem hét nagyszabású zenemű is: *Magyar fantázia zongorára és zenekarra* (1852); *Hungaria, szimfonikus költemény* (1848–1854); *Héroldé funébre – Hősi sirató, szimfonikus költemény* (1848–1854); *Funérailles* (Gyászpompa) zongoramű (1849. október); *Esztergomi mise* (1856); *Szent Erzsébet legendája* (Bemutató 1865); *Magyar Koronázási Mise* (1867).

Bár 1840-ben Liszt nem kapta meg a magyar nemességet, 1859-ben Ferenc József azzal „kárpótolta”, hogy neki adományozta az Osztrák Vaskorona rend 3. fokozatát és ezzel osztrák lovag lett: Ritter von Liszt. Ezt a címet Liszt nem használta. Mivel örökíthető volt, fiára akarta átruházni, aki azonban fiatalon meghalt. Végül unokatestvérére Liszt Eduárdra íratta át, aki Bécsben bíróalmi főügyész volt.

Magyarországhoz való kapcsolatában 1870-ben következett be döntő fordulat. August Antal kezdeményezésére Andrassy Gyula és Deák Ferenc működött közre, hogy Liszt Ferencet hazacsisítsák. Hazafiúi érzelmeire hivatkoztak és azt a feladatot bízták rá, hogy szervezze meg a felsőfokú zeneoktatást Magyarországon. Liszt levele August Antalnak: „... vajon belső hivatásomat betöltöm-e? A budapesti Zeneakadémia alkalmat ad-e majd nekem arra, hogy jó szolgálatot tegyek hazámnak s ott a zeneművészet iránti érzéket, és annak gyakorlatát fölemelhessem?”. Liszt Ferenc Magyar Királyi Tanácsos títulust kapott (évi szerény 600 Ft járandósággal), és ő lett a Magyar Királyi Zeneakadémia elnöke, amely feladatot ingyen látta el. A Zeneakadémia 1875-ben nyitotta meg kapuit, 1880-tól a ma is fennálló „Régi Zeneakadémia” épületben működött. Liszt haláláig, 1886-ig volt az Akadémia elnöke és kb. 70–80 magyar növendéket tanított. Mai szóval „posztgraduális” képzésben részesültek nála a legkiválóbb növendékek. 1886. március 10-én tartotta az utolsó órát – július 31-én halt meg. A zongora szak professzora Erkel Ferenc volt, Liszt „zenélést” tanított, ahogy egyik tanítvány Müller Eugénia fogalmazott: „tudást és hangszerkésztséget Erkelről lehetett szerezni, művészhitelt és fanatizmust Lisztől.”

Belegondolni is háborzongató, hogy micsoda „spirituális gén-transzplantáció” valósult meg a Zeneakadémián. Liszt apja még muzsikált abban a zenekarban Eszterháznál, melyet Haydn és Hummel

irányított! Liszt Ferenc Czerny tanítványa volt, Czerny pedig Beethovené! Erkel Hummel tanítványa volt, Hummel pedig Mozarté! Liszt egyik legkedvesebb, leghetségesebb tanítványa Thomán István volt, aki Bartók Béla és Dohnányi Ernő tanára lett!

* * *

1870-től 1886-ig Liszt minden év harmadát Magyarországon töltötte. 1873-ban ünnepelték 50 éves művészi jubileumát. A hivatalos ünnepségen Liszt csak ennyit mondott: „Az Önöké vagyok, az Önöké tehetségem, Magyarorszáé vagyok, amíg csak élek.” 1875-ben pedig így ír: „*Ami a magyar zenét illeti, barátaim azt állítják, hogy meglehetősen hozzájárultam elterjesztéséhez... Egyes – szomorú és nemes – magyar hangnemek velem születtek és én egész szívemből teszem hozzájuk azt a kis tehetséget, amit több mint ötven esztendő szakadatlan munkájával még szereztem...*”. És valóban, időskori művei között ismét megszorodtak a magyar zenék: újabb négy (16.-17.-18.-19.) *Magyar Rapszódia, Csárdás, Csárdás macabre, Csárdás obstine, Öt magyar népdal, Magyar királydal, Sunt lacrimae rerum magyar stílusban* stb.

1885-ben elsiratta a magyar reformkor nagyjait (*Magyar Történelmi Arcképek: Széchenyi István, Eötvös József, Vörösmarty Mihály, Teleki László, Deák Ferenc, Petőfi Sándor, Mosonyi Mihály*). Ezek a zenék csak részben gyászzenék, siratók! Inkább makacsul dübörögnek, páros ütemben, egyenes derékkal eszímásan, néha csárdásos tánclelésben, máskor indulószzerűen menetelnek makacsul a történelmi múltból, a XIX. századból a jövőbe, a XX. századba. Zeneileg a végsőig lecsupaszított két bővített másodlépés magyar skála, a szélsőségesen átértelmezett szűkített szeptim, a sűrűn előforduló kvart-hangköz és néhány bokázó verbunkos elem emlékeztet a nemzeti jellegre. A hangközők tágitása-szűkítése, az egészhangú skála és egyéb különleges skálanemek alkalmazása, a terc-rokon hangnemi váltások és nón-akkordig tornyosuló hangzatok, itt-ott a politonálisan szerkesztett harmóniak disszonanciát provokáló egymásra-rakásával az atonalitásig elbizonytalanított hangnemiség és szikár, csontvászzerű uniszónó menetek, sokszor a zongora kalapácsszerű használata – mutatnak a jövőbe, a XX. századba.

Nem igazi portrék ezek. Az arcok, az alakok csak néhány vonással vannak ábrázolva. Olyanok, mint Michelangelo kései szobrai: a nyers, durva vésetekkel szabdaltságból tűnik elő egy-egy arc, bizonytalan alak, torzó. De súlyos, végtelenül expresszív. Ahogy később Illyés Gyula faragja meg figuráit a Reformáció genfi emlékművénel: úgy állnak ők... „*feszesen-katonásan kilépvén... a háttérül kapott nagy sziklafalból, s abból a másik, épp oly teli tömbből, a mögöttük kövesedett időből.*” Ezek a portrék inkább önarcképek. Liszt időskori fényképein az elmosódott sötét háttér előtt fekete reverendában feszesen, egyenes derékkal ülő alak. Keze lazán a zongora billentyűin nyugszik. Csak a fehér papi gallér és az ezüstös fehér haj világít. És a ráncosodó, bibircsókos arcból két delejes szikrázó szempár tekint ránk, hol jóságosan, hol látnokian, jövőbe tekintően. De más vonatkozása is van ennek a történelmi arcképsorozatnak. A Cigánykönyv 1882-es második megjelenésekor sokan még a magyarságát is megkérdőjelezték. Liszt nem tudott azonosulni a sújtásos magyar ruhába öltöztetett cigánybandák magyar nótáit hallgató urakkal, akik ha polgárok voltak – Kossuth-kabátot viseltek, ha nemesek vagy főnemesek voltak – cobolyprémes kacagányt és darutollas kalpagot viseltek és oldalukon ott lógott a kard. Nem, Liszt a díszkardját vitrinben tartotta és szerény reverendát viselt. Haláláig azonosult a reformkori magyarsággal, de a kiegyezés utáni magyarkodásban nem érezte igazán jól magát.

Még 1863-ban írt egy különös zeneművet: *La Notte* (1979-ben publikálták először!) középhésze lassú verbunkos, melynek indításakor Liszt a kottába beírta Vergilius Aeneis-éből az alábbi sort: „*Dulces moriens reminiscitur Argos*” (haldokolva visszagondol az édes Argosra), és itt az édes Argos a Hazát, Liszt esetében Magyarországot jelenti. A kézirat címlapjára ezt írta: „*Ha temetésemkor zenélni kell – azt szeretném, hogy ezt válasszák – a magyar kádencia kedvéért.*” Képletesen szólva zeneileg zsinóros magyar ruhában kívánt a ravatalon fekédni. (Nem így történt: Bayreuthban a gyászszertartáson Bruckner orgonált: Wagner műveire improvizált.)

Liszt Bayreuthban halt meg, ott is van eltemetve. Halála után ismételtelen felmerült, hogy végső nyughelye Magyarországon legyen. Az ügy a Parlament elé került. Tisza Kálmán miniszterelnök akadályozta meg a hamvak hazaszállítását, mert Liszt azt állította a világ előtt, hogy a magyarok zenéje a cigányoké. A hazaszállítás leszavazták. Így aztán a magát magyarnak valló, a díszkarddal képletesen magyar nemessé emelt, 19 magyar rapszódiaíró, a Magyar Királyi Zeneakadémia elnöke és Magyar Királyi Tanácsos azóta sem nyugszik magyar földben.

Liszt alkotásokban és tettekben volt magyar. A nemzeti érzést úgy élte meg, mint Széchenyi vagy Deák; a békés építkezés híve volt, mintha ismerte volna Kölcsey híres verssorát: „*Hass, alkoss, gyarapíts, s a haza fényre derül!*” Nem rohant kivont kardjával a csatamezőre – ahogy gúnyversében Heine elvárta tőle –, és más nemzetek túlzott nemzeti öntudatát is kritikusan szemlélte. 1870-ben, a né-

met-francia háború idején nincs kedve Weimarba, a „germanizmus ünneplésének kellős közepébe pottyanni”, és Franciaország bukásának okát is a „nemzeti hiúságok erjedésében” látta. Ugyanakkor örömmel üdvözölte az orosz zenészek, vagy pl. Grieg, Smetana vagy akár Erkel, Mosonyi esetében a nemzeti kolorit megjelenését zenéjükben.

Liszt magyarságtudatának nem mond ellent, hogy Európa szülötte is volt, műveltsége mélyen beágyazódott Európa művelődéstörténetébe. Éveket töltött Franciaországban, Svájcban, Itáliában, Németországban, utazásai során megismerte Angliát, Spanyolországot, Németalföldet, Oroszországot, sőt Törökországot is. Beszélt franciául, németül, angolul, olaszul és valamelyest tudott latinul, sőt magyarul is. Liszt igazi európeér volt a szó legnemesebb értelmében. Magyarságát és európaiságát századokra előremutatón, példaértékűen tudta harmonikus egységben megélni.

De azért magyar emberként akart meghalni. Megírta saját gyászzenéjét. Temetésén koporsóját egy lassú magyar verbunkos hangjaira kellett volna a sírhoz kísérni!

Szilágyi András

Országgyűlés a Magyar Nemzeti Múzeumban

Az 1848-as magyar forradalom egyik legnagyobb eredménye a magyar történelem első népképviselői országgyűlésének összehívása, illetve az országgyűlésnek felelős kormány felállítása volt. A forradalom országgyűlése – a rendi hagyományokat követve – szintén kétkamarás lett. Ennek megfelelően törvényalkotást a képviselőházban és a kormány tagjain kívül az uralkodó és a felsőtábla vagy főrendiház is kezdeményezhetett, illetve a törvények érvényességéhez mindkét ház jóváhagyása szükséges volt. A magyar forradalom egyik különös sajátossága, hogy a tulajdonképpen feudális jellegűnek megnevezett főrendiház, amelyben a születési arisztokraták mellett a tisztségük miatt kijelölt tagok, mint, pl. az egyházak képviselői és a főispánok kaptak helyet, egyáltalán nem akadályozta a forradalmi törvényhozást. 1848 magyar forradalma persze önmagában is elég különös volt, hiszen nálunk a polgári forradalmat lényegében a feudális nemesség hajította végre.

Az áprilisi törvényekben a népképviselői országgyűlés székhelyéül Pestet jelölték ki, de a városban nem volt alkalmas épület egy kétkamarás parlament számára. A Szépitő Bizottmány április 24-i ülésén tehát úgy határoztak, hogy a képviselőházat a Redout (régii Vigadó), a főrendiházat pedig a Nemzeti Múzeumban helyezik el. A Nemzeti Újság meglehetősen tiszteletlen kommentárja szerint „világos jelölés annak, hogy a felsőtábla, úgy, mint most van, többé nem az életbe, hanem a régiségtárba tartozhatik”. A határozatnak megfelelően a belügyminiszter, Szemere Bertalan, valamint a közmunka- és közlekedésügyi miniszter, gróf Széchenyi István kiigényelték, István nádor engedélyezte, Kubinyi Ágoston főigazgató pedig átengedte a Múzeum központi termeit a felsőház részére.

A Múzeum, mint az ország elsőként létrehozott nemzeti intézményének székhelye a forradalmi Pest meghatározó épülete volt. A középkori városfalakon kívül – már ez is tekinthető jelképesnek – hatalmas tömege kimagaslott a földszintes házak közül. A reprezentatív homlokzata, a szónoki emelvénynek is használható lépcsősora, valamint az előtte elterülő jókora tér és az állatvásár közelsége a forradalmi népgyűlések ideális helyszínévé tették. A Múzeum elvi alapítása, gróf Széchenyi Ferenc adományával már 1802-ben megtörtént, ám az épület csak 1846-ra került tető alá. A Pyrker János érsek képtárát bemutató első kiállítás is ekkor nyílt meg, viszont az új múzeumpalota első látogatási szabályzata, nyitvatartási rendje csak 1848-ban látott napvilágot.

A Múzeum ekkor még jórészt berendezetlen dísztermét előbb alkalmassá kellett tenni a főrendek fogadására. A főleg asztalosmunkákból álló mintegy 5000 ezüst forint költséget felemészítő átalakítást a fiatal Hild József irányította és Széchenyi István felügyelte. A sietségi miatt azonban a munka eredménye felemás maradt. A falakat pompás műmárvánnyal borították ugyan, ám padozatként csak gyalulatlán deszkapadlóra feszített viaszosvászon került és a karzatmellvédek is csak festett deszkákból voltak kiképezve.

Miután a belügyminiszter 50-50 nemzetőrt rendelt ki az épületek védelmére, az új országgyűlést július 5-én a Redoutban nyitották meg, bár előtte már mindkét ház tartott egy-egy előkészítő ülést is. A felsőház július 4-i alakuló ülésén báró Sztójka Imre, mint korelnök üdvözölte a megjelent főrendeket, majd a Ház négy legifjabb tagját, Chotek Rudolf gróft, Podmaniczky Frigyes bárót, Andrássy Gyula